

ПІВДЕННО- УКРАЇНСЬКІ НАУКОВІ СТУДІЇ

ПРОГРАМА ТА МАТЕРІАЛИ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
СТУДЕНТІВ ТА МОЛОДИХ ВЧЕНИХ

4-5 грудня, 2023 р.

м. Одеса

*VI Всеукраїнська науково-практична
конференція
студентів та молодих вчених*

Програма та матеріали виступів учасників

*ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКІ
НАУКОВІ СТУДІЇ*

філософського вчення, стоїчні твори допомагають отримати відповіді на питання, які здатні стабілізувати та зрівноважити людське існування. Аналіз поглядів філософів, що є представниками стоїчного вчення дозволив зробити висновок, що проблеми, які постають перед сучасною людиною можна вирішити шляхом звернення до запропонованих стоїками варіантів поведінки. Філософія стоїцизму здатна допомогти кожній людині у досягненні спокою, впевненості та зрівноваженні свого внутрішнього світу, а також сформувати гуманне суспільство, яке в нинішніх умовах буде здатне формувати правильне ставлення до буття.

Список використаних джерел:

1. Robertson D., Codd T. Stoic philosophy as a cognitive-behavioral therapy. URL: <https://medium.com/stoicismphilosophy-as-a-way-of-life/stoic-philosophy-as-a-cognitive-behavioral-therapy-597fbeda786a>
2. Ганаба С. О. Самоідентифікація як умова розвитку особистості: досвід етики стоїків. *Актуальні проблеми філософії та соціології*. 2022. № 3. С. 23-28.
3. Дяченко М. В. Етична парадигма давньоримських стоїків. *Культура України. Серія: Культурологія*. 2016. Вип. 52. С. 19-28.
4. Епіктет. Енхейридїон і фрагменти. Буенос-Айрес: Вид-во Юліяна Середяка, 1976. 104 с.
5. Кравченко П., Москаленко С. Щастя як загальна мета людського життя в античній етиці стоїцизму. *Філософські обрії*. 2008. № 19. С. 196-211.
6. Марк Аврелій. Наодинці з собою: роздуми / пер. з грецької Р. Паранько. Львів: Априорі, 2018. 184 с.
7. Меленко С. Г. Стоїцизм: феноменологічно-правовий аналіз. *Науковий вісник Чернівецького університету: Збірник наук. праць*. Вип. 644: Правознавство. Чернівці: ЧНУ, 2013. С. 26-30.
8. Скляр А. В. Феномен причетності як складова стану евідемонії у філософії стоїцизму. *Актуальні проблеми філософії та соціології*. 2022. № 32. С. 107-113.
9. Стебельська О. Практики стоїцизму й духовні орієнтири людини у сучасному світі. *Вісник Львівського університету. Серія «Філософські науки»*. 2020. № 25-26. С. 37-46.
10. Шевчук Д. Стоїцизм як філософія екзистенційної стійкості. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філософія»*. 2023. № 24. С. 55-60.

Сніжана Мусевич – здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, ОПП Факультет ресторанно-готельного та туристичного бізнесу, спеціальність 241 «Готельно-ресторанна справа»

Науковий керівник: **Ванюшина Олена** – кандидатка філософських наук, доцентка, доцентка кафедри психології

Державний торговельно-економічний університет, м. Київ, Україна

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ОСВІТИ ТА СУСПІЛЬСТВА ЗНАНЬ: РОЗВИТОК ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Суспільство відіграє ключову роль у формуванні освіти, а взаємозв'язок між ними проявляється у двох напрямках. Очевидно, що суспільство має домінуючий

вплив у цьому партнерстві, який виявляється на поверхні через свої результати. Освіта визначається станом суспільних відносин і способом виробництва, однак також впливає на суспільство «задуманою дією», що не завжди очевидна. Таким чином, освіта виступає ключовим інструментом соціалізації особистостей у контексті суспільства.

Багато вчених стверджують, що знання стануть ключовим ресурсом у майбутньому розвитку суспільства. Це робить питання освіти надзвичайно актуальним. Як ми вирішимо це питання, визначатиме, яким стане наше майбутнє. Ідея «суспільства знань» може залишитися просто гіпотезою, особливо у відсутність вирішення проблем освіти, які визначатимуть перспективи нашої подальшої еволюції.

Кризові моменти часто загострюють проблему освіти. Традиційні підходи, які раніше були визнані суспільством, стають неефективними в умовах трансформації суспільства. Це призводить до перегляду педагогічних методів та технологій. Проте фокус на цьому аспекті є лише частковим розв'язанням проблеми, бо не вирішує найважливіше питання - сенсу та мети освіти. Без вирішення цього основного питання неможливо визначити стратегію підвищення якості освіти чи встановити її критерії. Сьогодні важливо глибоко зрозуміти що таке освіта. У кризових умовах ми не можемо задовольнятися старими відповідями, оскільки вони тільки поглиблюють кризу. Лише розуміння суті освіти та логіки її розвитку дозволить свідомо поставити орієнтири для трансформації.

Суспільство завжди впливало на критерії якості освіти та її сутність. Освіта та суспільство взаємопов'язані. Без вирішення проблем суспільства неможливо вирішити проблеми освіти. Становлення «нового» суспільного ладу неминуче вплине на зміни у сфері освіти. Що ми вважатимемо метою освіти залежатиме від того, яким стане суспільство. Зв'язок між освітою та суспільством проявляється у двох напрямках. Проте очевидно, що суспільство відіграє провідну роль у цій взаємодії. Його вплив чітко виражений і зафіксований у результаті. Тиск зовнішніх соціальних сил приймає різноманітні форми. Суспільство прагне закріпити свій стан, формуючи «суспільно корисних» громадян через освіту. Таким чином, освіта виявляється невід'ємним інструментом для цього процесу. Держава старається легітимізувати своє існування шляхом передачі певної ідеології через систему освіти. Домінуючий принцип реального життя відтворюється у способі організації освітньої діяльності. Отже, принципи, які панують безпосередньо у «житті», закріплюються також у сфері освіти [3].

Хоча освіта детермінується суспільними відносинами і способом суспільного виробництва, не слід знецінювати зворотний, неявний та повільний вплив освіти на суспільство. Погляд, що освіта виконує лише замовлення ззовні, перетворює її на знаряддя формування «потрібного індивіда». Це може призвести до застаріння знань у студентів, оскільки їхня вузька спеціалізація стає

неактуальною в швидкозмінному світі. Їхнє спрямування на адаптацію у світі, який постійно змінюється не лише прирече їх на застарілість, а й створює необхідність у постійній модернізації. Але, за словами П. Друкера, стрімка стратегія розвитку є безперспективною. Ніякі країни не досягли економічної могутності, слідуючи за попередніми лідерами. Вони починали з чогось нового для свого часу – будь то виробництво чи розподіл. У економічній теорії вважається, що перемагає той, хто прагне робити не просто краще, але й по-іншому. Це актуалізує проблему творчості в сучасному світі. Якість освіти залежить від її здатності впроваджувати творчість як природний спосіб людського існування [1].

Освіта, як транслятор наявного стану речей, намагається не стільки створювати творчий потенціал, скільки репродукувати та фіксувати репродуктивні функції людини. Але світ загалом та економіка зокрема потребують творчих індивідів, тоді як освіта спрямована на формування «корисної людини», яка відповідає певним програмованим інструкціям. Такий підхід може призвести до випуску слухняних виконавців, тоді як сучасність потребує творців.

Якщо освіту розглядати як «ринок освітніх послуг», то контроль якості освіти стає схожим на контроль якості будь-яких інших послуг. Проблема також полягає в недостатній автономії професійної спільноти, особливо у системі освіти держави. Майбутня якість освіти буде прямо залежати від того, наскільки самостійними будуть вищі навчальні заклади та всі учасники освітнього процесу. Без переходу від командно-адміністративного управління освітою ми ризикуємо втратити якість у майбутньому. Зміщення акцентів освіти в бік «ринку освітніх послуг» є очевидним. Якість освіти в такому випадку буде визначатися за конкурентоспроможністю студентів на ринку праці. Проте вплив економіки як головного «замовника» якості освіти не завжди однозначний у суспільстві, сповненому знань. Взаємозв'язок між освітою та суспільством, тут працює обидва способи. Майбутнє освіти вкрай пов'язане з майбутнім суспільства та економіки.

Дослідження майбутньої якості освіти потребує розуміння тенденцій розвитку економіки та суспільства. Суспільство, що тільки набирає форми, відрізнятиметься новим підходом до знань і інформації. Навіть зараз у найрозвинутіших країнах промисловість, сільське господарство, зв'язок, освіта і розваги все більше ґрунтуються на наукових досягненнях, стаючи більш науково спрямованими. Пошук, творення, збереження та поширення знань стають ключовими у житті суспільства, де інформація стає цінним ресурсом та основним продуктом. Високі технології, такі як електроніка, інформатика, космічні розвідки та біотехнології, революціонізують виробництво, забезпечуючи йому зовсім новий рівень. Це – справжня революція, радикальна трансформація як для людства, так і для природи.

Економіка, суспільство та освіта мають тісний зв'язок в контексті майбутнього розвитку. Майбутня освіта матиме два напрямки: індустріальний і постіндустріальний, кожен з них з власними критеріями якості. Поруч з цим висловлюється думка про те, що суспільство знань буде існувати поряд з індустріальним суспільством, а освіта спрямується на задоволення потреб обох цих способів розвитку. Також варто зазначити про економізацію освіти, яка пов'язана з тим, що інформація і знання розглядаються як ресурс економічного розвитку і підпорядковуються цілям економіки. Це призводить до комерціалізації освіти, зокрема виникнення бізнес-освіти. Згідно з цим, майбутня освіта матиме важливий аспект бізнесу, який стане не тільки засобом навчання, але й елементом продажу навчальних послуг та вмінь, що відобразиться на критеріях її якості [2].

Майбутня освіта має спрямовуватися на розвиток творчих здібностей людини, що призведе до активізації людського потенціалу. Це змінить підхід до праці та економіки. Виникне потреба не лише у старанному виконавці, а у творчій особистості. Майбутній успіх полягатиме у творчих здібностях, оскільки «універсальний розум чи професійний кретинізм – ця антитеза очевидна сьогодні будь-якому споживачеві розуму». Зазначена антагонія між творчим мисленням та функціональним пристосуванням може бути викликана впливом індустріальної ідеології. Багато людей воліють стати «професійними кретинами», пристосовуючись до вимог роботодавців, натомість розвиваючи лише необхідність. Однак це призводить до відчуття бідності знань і вмінь, що не містять у собі глибини культури та смислу.

Наш суспільний погляд на освіту потребує змін: маємо рухатися від упередженої корисності до всебічного розвитку особистості, для якої знання та праця – не лише засоби досягнення успіху. Такі люди будуть керувати економікою та суспільством, задовольняючи потребу у безперервній освіті. Якісна освіта майбутнього готуватиме нас до навчання та самовдосконалення. Це вимагає знайти внутрішню логіку розвитку освіти та визначити її мету. Суспільство та економіка є важливими, але вторинними у порівнянні з розвитком особистості. Людська особистість та її зростання є головними критеріями якісної освіти в майбутньому.

Список використаних джерел:

1. Гребенюк А. В. Особливості освіти в «суспільстві знань» // Науково-методичний журнал "Педагогічний пошук" №2/2022. – С. 6-9
2. Гуменюк В. В. Освіта в постіндустріальному суспільстві: думки класиків / Гуменюк Вікторія Вікторівна // Трансформація соціальних інститутів в інформаційному суспільстві : IV Конгрес Соціологічної асоціації України, Харків, 28-29 жовтня 2021 року : тези доповідей / [ред. рада: Бакіров В. С. (голова ради) та ін.] ; Соціологічна асоціація України. - Харків : [б. в.], 2021. - С. 513-515.
3. Комарова О. А. Освіта у вимірі інформаційного суспільства // Економічний часопис – XXI. – 2011. – №7-8. – С. 50-53.